

Centraal Planbureau

CPB Bijlage | 27 november 2018

Wat is het effect van flexibilisering, globalisering, marktmacht en technologische voortgang op het loonaandeel?

Bijlage bij CPB Policy Brief 2018/12 'Vertraagde
loonontwikkeling in Nederland ontrafeld'

Wat is het effect van flexibilisering, globalisering, marktmacht en technologische vooruitgang op het loonaandeel?

In ons onderzoek kijken we naast de effecten op de loongroei, ook expliciet naar de effecten van flexibilisering, globalisering, marktmacht en technologische vooruitgang op het loonaandeel. De tabellen hieronder laten de regressieresultaten zien waar deze factoren geregresseerd zijn op de groeivoet van het loonaandeel. Deze analyses hebben we uitgevoerd op internationaal macroniveau, op sectorniveau en op bedrijfsniveau. De details en interpretatie van deze resultaten zijn te vinden in de drie bijbehorende achtergronddocumenten (van Tilburg en Suyker, 2018, [link](#); Paans en Euwals, 2018, [link](#) en Deelen e.a., 2018, [link](#)).

Uit deze tabellen blijkt dat deze factoren vaak geen significante effecten hebben op de verandering van het loonaandeel. En als we wel significante resultaten vinden, dan is het vaak niet robuust over verschillende specificaties. Hetzelfde geldt voor de regressies op de reële loongroei en op de arbeidsproductiviteitsgroei. Daarom kunnen we op basis van ons onderzoek niet aangeven of en in welke mate factoren als flexibilisering, globalisering, marktmacht en technologische vooruitgang de reële loongroei, de arbeidsproductiviteitsgroei én de verandering van het loonaandeel beïnvloeden. Een aantal andere wetenschappelijke studies vinden wel een negatief verband tussen deze factoren en het loonaandeel, zie sectie 3 in van Tilburg en Suyker (2018), [link](#), voor een overzicht. Op basis van onze onderzoeken kunnen wij dit dus niet vaststellen.

Tabel 1 **Macroregressies op verandering loonaandeel ($\Delta \ln$)**

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
Werkloosheid (%)	-0,15*	-0,14***	-0,15***	-0,17	-0,14***	-0,17***	-0,09***	-0,13***
	(0,09)	(0,05)	(0,05)	(0,12)	(0,04)	(0,05)	(0,03)	(0,05)
Aandeel tijdelijke werknemers (%)	-0,03		-0,08	-0,09				
	(0,05)		(0,05)	(0,05)				
Interactie tijdelijke werknemers x werkloosheid	0,00			0,00				
	(0,01)			(0,01)				
Δ ICT-activa als % bbp	-0,34				-0,04**			
	(0,55)				(0,02)			
Buitenlandse TW als % uitvoer	-0,07					-0,08		
	(0,06)					(0,05)		
Δ sociale overheidsuitgaven (% bbp)	0,12						1,48***	
	(0,15)						(0,51)	0,27*
Δ vakbondsgraad	1,25**							(0,14)
	(0,53)							
Constante	6,22	0,83	1,62*	1,73	1,19**	6,92*	0,55	1,16*
	(4,49)	(0,63)	(0,82)	(1,07)	(0,57)	(4,01)	(0,52)	(0,63)
Aantal observaties	328	447	401	401	432	394	429	424
R-kwadraat	0,32	0,11	0,15	0,15	0,14	0,14	0,28	0,13
Aantal landen	19	21	20	20	21	21	21	20
Landen- en jaardummies	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA	JA
Robuuste standaardfouten tussen haakjes.								
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1								

Tabel 2 Sectorregressies op verandering loonaandeel ($\Delta \ln$)

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Werkloosheid (%)	-0,18					
	(0,30)					
Vacaturegraad (%)	-0,04			-0,02		
	(0,08)			(0,07)		
$\Delta \ln$ aandeel ZZP	-0,02*			-0,00		
	(0,01)			(0,01)		
$\Delta \ln$ aandeel flexibele werknemers	-0,07**			-0,04		
	(0,03)			(0,03)		
$\Delta \ln$ relatieve investeringsprijs		-0,07			0,37	
		(0,13)			(0,28)	
$\Delta \ln$ importintensiteit			0,09			0,11
			(0,12)			(0,15)
Aantal observaties	295	370	380	295	310	320
R-kwadraat	0,04	0,00	0,01	0,11	0,12	0,13
Aantal sectoren	16	19	19	16	16	16
Sectordummies	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Tijdummies	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja
Robuuste standaardfouten tussen haakjes.						
*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1						

Tabel 3 Microregressies op verandering loonaandeel ($\Delta \ln$)

	(1)	(2)	(3)
Mark-up (in %)	-8,7e-06**	-6,7e-06**	0,00
	(3,4e-06)	(3,1e-06)	(0,00)
Automatiseringskosten (in %)	0,03	-0,07	-0,97*
	(0,24)	(0,20)	(0,51)
Export (in %)	0,00	0,00	-0,02**
	(0,00)	(0,00)	(0,01)
Ingeleende arbeid (in %)	-0,03	-0,03*	0,03
	(0,02)	(0,02)	(0,12)
Flexibele arbeid (in %)	-0,02		0,02
	(0,02)		(0,02)
Constante	0,09	0,02***	-0,16
	(0,14)	(0,00)	(0,18)
Observaties	54.760	90.586	33.382
R2	0,01	0,01	0,01
Aantal bedrijfseenheden	11.414	15.875	7.273
Controle variabelen	ja	nee	ja
Periode	2006-2016	2001-2016	2008-2016

Standaardfouten (robuust) tussen haakjes.

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Noot: De dataset betreft de industrie, commerciële dienstverlening, detailhandel, groothandel, bouwnijverheid en transport & logistiek. Kolom (1) en (2) bevatten het aandeel automatiseringskosten met een vertraging van één jaar. Kolom (3) bevat het voortschrijdend gemiddelde van het aandeel automatiseringskosten (op basis van t-1, t-2 en t-3) en het voortschrijdend gemiddelde van de mark-up, export, ingeleende arbeid en flexibele arbeid (op basis van t, t-1 en t-2). Als controlevariabelen zijn opgenomen: de gemiddelde leeftijd van werknemers in het bedrijf; aandelen werknemers in leeftijdsgroep 36-50 jaar en 51-65 jaar; aandeel mannen; aandeel fulltime contracten. De regressies bevatten jaardummies en bedrijfs *fixed effects*.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (088) 984 60 00

info@cpb.nl | www.cpb.nl

November 2018